

Sygn. akt **V GC 1262/20upr**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5.02.2021 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu V Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Stella Czołgowska
Protokolant:	sekretarz sądowy Joanna Kaczanowska

po rozpoznaniu w dniu 28 stycznia 2021 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w upadłości w B.**

przeciwko **Hurtowni (...) O. W., W. R. sp. j. w B.**

o zapłatę

I zasądza od pozwanego Hurtowni (...) O. W., W. R. sp. j. w B. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w upadłości w B. kwotę 36,43 zł (trzydzieści sześć złotych czterdzieści trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 16 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty,

II oddala powództwo w pozostałej części,

III zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 387 zł (trzysta osiemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt V GC 1262/20upr

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 5.02. 2021 roku

Powód Syndyk Masy Upadłości Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w upadłości w B. domagał się od Hurtowni (...) O. W., (...) spółka jawna w B. zapłaty kwoty 1.069,07 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot i dat szczegółowo w pozwie wskazanych. W uzasadnieniu wskazał, że pozwany nie uiścił całości należności wynikających z czterech faktur. Dochodzi także kwoty 171,64 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności z powodu opóźnienia w zapłacie.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów procesu. Wskazał, że faktury zostały opłacone czterema przelewami oraz skompensowaniem faktur z należności przysługującymi pozwanemu.

Sąd ustalił, co następuje:

(...) sp. z o.o. w B. orzeczono postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy wydanym w dniu 9 października 2019 r. upadłość, syndykiem wyznaczono M. H..

dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy - k. 10-14.

Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. wraz z pozwanym prowadzili współpracę gospodarczą na mocy której przedsiębiorstwo sprzedawało pozwanego towar, w ramach której Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. wystawiło pozwanym cztery faktury VAT:

- 1) Nr (...) na kwotę łącznie 6.208,13 zł z terminem płatności do dnia 15 sierpnia 2018 r., z której powód dochodzi kwoty 36,43 zł,
- 2) Nr (...) na kwotę 548,78 zł z terminem płatności do dnia 5 czerwca 2019 r., z której powód dochodzi kwoty 123 zł,
- 3) Nr (...) na kwotę 2.646,76 zł z terminem płatności do dnia 19 czerwca 2019 r., z której powód dochodzi kwoty 369 zł,
- 4) Nr (...) na kwotę 2.455,22 zł z terminem płatności do dnia 28 sierpnia 2019 r. z której powód dochodzi kwoty 369 zł.

dowód: faktury VAT – k. 22-27.

Pozwani dokonali na rzecz Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B. czterech przelewów.

W dniu 8 sierpnia 2018 r. na kwotę **16.526,62 zł** w tytule przelewu wpisując numery faktur wystawionych przez Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. na rzecz pozwanego:

- (...) (na kwotę **151,66 zł**, termin płatności 15 sierpnia 2018 r.),
- (...) (na kwotę **10.170,89 zł**, termin płatności 15 sierpnia 2018 r.),
- (...) (na kwotę **350,18 zł**, termin płatności 22 sierpnia 2018 r.)

oraz fakturę nr (...) (na kwotę 354,24 zł, termin płatności 8 sierpnia 2018 r., pod fakturą podpis odbiorcy) wystawioną przez pozwanego na rzecz Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B.. (k. 48-54)

W dniu 19 maja 2019 roku na kwotę **19.770,37 zł** w tytule przelewu wpisując numery faktur wystawionych przez Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. na rzecz pozwanego:

- (...) (na kwotę **5.313,60 zł**, termin płatności 15 maja 2019 r.), (...) (na kwotę **1400,28 zł**, termin płatności 21 maja 2019 r.),
- (...) (na kwotę **1.854,99 zł**, termin płatności 21 maja 2019 r.),
- (...) (na kwotę **345,51 zł**, termin płatności 29 maja 2019 r.),
- (...) (na kwotę **631,26 zł**, termin płatności 29 maja 2019 r.),
- (...) (na kwotę **351,31 zł**, termin płatności 29 maja 2019 r.),
- (...) (na kwotę **2.770,40 zł**, termin płatności 5 czerwca 2019 r.),
- (...) (na kwotę **5.653,33 zł**, termin płatności 5 czerwca 2019 r.),
- (...) (stanowiąca **korektę** faktury (...) o kwotę 242,06 zł),
- (...) (na kwotę **1.450,47 zł**, termin płatności 5 czerwca 2019 r.),

- (...) (na kwotę **548,78 zł**, termin płatności 5 czerwca 2019 r.)

oraz fakturę nr (...) (na kwotę 307,50 zł, termin płatności 7 maja 2019 r., pod fakturą podpis odbiorcy) wystawioną przez pozwanego na rzecz Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B.. (k. 60-73)

W dniu 1 czerwca 2019 r. na kwotę **2.702,83 zł** w tytule przelewu wpisując numery faktur wystawionych przez Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. na rzecz pozwanego:

- (...) (na kwotę **2.646,76 zł**, termin płatności 19 czerwca 2019 r.),

- (...) (na kwotę **794,07 zł**, termin płatności 19 czerwca 2019 r.)

oraz fakturę nr (...) (na kwotę 738 zł, termin płatności 21 czerwca 2019 r.) wystawioną przez pozwanego na rzecz Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B.. (k. 55-59)

W dniu 16 sierpnia 2019 roku na kwotę **4.700,45 zł** w tytule przelewu wpisując numery faktur wystawionych przez Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w B. na rzecz pozwanego:

- (...) (stanowiącą korektę faktury nr (...) o kwotę 60,76 zł),

- (...) (na kwotę 2.674,99 zł, termin płatności 28 sierpnia 2019 r.),

- (...) (na kwotę 2.455,22 zł, termin płatności 28 sierpnia 2019 r.),

oraz fakturę nr (...) (na kwotę 369 zł, termin płatności 17 sierpnia 2019 r.) wystawioną przez pozwanego na rzecz Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w B..

dowód: potwierdzenie przelewu z dnia 8 sierpnia 2018 r. – k. 74, potwierdzenie przelewu z dnia 1 czerwca 2019 r. – k. 55, potwierdzenie przelewu z dnia 19 maja 2019 r. – k. 60, potwierdzenie przelewu z dnia 16 sierpnia 2019 r. – k. 74, faktury VAT w ramach przelewu z dnia 8 sierpnia 2018 r. – k. 49-54, faktury VAT w ramach przelewu z dnia 1 czerwca 2019 r. – k. 56-59, faktury VAT w ramach przelewu z dnia 19 maja 2019 r. – k. 61-73, faktury VAT w ramach przelewu z dnia 16 sierpnia 2019 r. – k. 75-78.

Pozwany zawarł z Przedsiębiorstwem (...) sp. z o.o. w B. porozumienie handlowe, którego przedmiotem było świadczenie usługi w zakresie dodatkowej ekspozycji. Strony ustaliły wynagrodzenie w kwocie 288 zł netto rozliczane w formie kompensaty. Po wykonaniu usługi pozwany wystawił Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o. w B. fakturę VAT nr (...) na kwotę 354,24 zł brutto z terminem zapłaty do dnia 8 sierpnia 2018 r. Faktura została podpisana przez osobę upoważnioną do odbioru.

dowód: faktura Vat – k. 54, porozumienie handlowe – k. 54v.

Pozwany zawarł z Przedsiębiorstwem (...) sp. z o.o. w B. porozumienie handlowe, którego przedmiotem było świadczenie usługi w zakresie gazetki. Strony ustaliły wynagrodzenie w kwocie 250 zł netto rozliczane w formie kompensaty. Po wykonaniu usługi pozwany wystawił Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o. w B. fakturę VAT nr (...) na kwotę 307,50 zł brutto z terminem zapłaty do dnia 7 maja 2019 r. Faktura została podpisana przez osobę upoważnioną do odbioru.

dowód: faktura Vat – k. 74, porozumienie handlowe – k. 74v.

Pismem datowanym na dzień 20 kwietnia 2020 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 932,11 zł wynikającej z należności z faktur (...), a także do zapłaty kwoty 171,64 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności.

dowód: pisma z dnia 20 kwietnia 2020 r. – k. 28.

W korespondencji mailowej kierowanej przez nadawcę (...) (stanowiący adres e-mail pełnomocnika syndyka) do (...), nadawca poinformował, że:

- w zakresie faktury nr (...) po dokonanych przelewach z sierpnia 2018 r. i kompensacie z dnia 31 grudnia 2018 r. na kwotę 255,38 zł ((...)), pozostało do zapłaty 98,86 zł,

- w zakresie faktury nr (...) po dokonanych przelewach z maja 2019 r. i kompensacie z dnia 14 sierpnia 2019 r. na kwotę 184,50 zł ((...)) pozostało do zapłaty 123 zł,

- w zakresie faktury nr (...) po dokonanych przelewach z czerwca 2019 r. i kompensacie z dnia 13 sierpnia 2019 r. na kwotę 369 zł ((...)) pozostało do zapłaty 369 zł,

- w zakresie faktury nr (...) po dokonanych przelewach z sierpnia 2019 r. pozostało do zapłaty 369 zł.

dowód: korespondencja mailowa z dnia 3 sierpnia 2020 r. – k. 79, pismo z dnia 20 kwietnia 2020 r. – k. 28.

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o przedłożone przez stronę powodową i pozwaną dokumenty a także w oparciu o zeznania świadka K. Z.. Wiarygodności dokumentów strony nie podważały, a również Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania ich autentyczności.

Zeznania świadka K. Z. Sąd uznał za wiarygodne, bowiem zeznawała spójnie, logicznie, a treść oświadczeń była zgodna ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym.

Stan faktyczny w dużej mierze nie był przedmiotem sporu. Pozwany nie kwestionował współpracy z upadłym przedsiębiorstwem, nie kwestionował także zasadności wystawionych na niego faktur. Powód nie negował, że na rzecz upadłego przedsiębiorstwa pozwany świadczył usługi marketingowe, które często rozliczane były w formie kompensaty. Nie kwestionował przy tym zasadności faktur wystawionych przez pozwanego na rzecz upadłego przedsiębiorstwa, a na które powoływał się pozwany w niniejszej sprawie. Powód jednakże nie uznał, że kompensata dokonana przez pozwanego była skuteczna, bowiem nigdy nie doręczono mu faktur na jakich pozwany opiera zarzut potrącenia.

Przed przejściem do dalszych rozważań warto wskazać, iż istnienie sporu między stronami, co do zasady, obliuguje jedną z nich do udowodnienia faktów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. W myśl art. 6 k.c. i 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, gdyż ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Reguła dotycząca ciężaru dowodu nie może być rozumiana w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, spoczywa on na stronie powodowej. Jeżeli strona powodowa udowodniła fakty przemawiające za zasadnością powództwa, to na stronie pozwanej spoczywa ciężar udowodnienia ekscepcji i faktów uzasadniających jej zdaniem oddalenie powództwa. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 1982 r., I CR 79/82, LEX nr 8416). Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodzenia co do tych okoliczności na niej spoczywał, zaś sąd powinien wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów (zob. wyrok SA w Białymstoku z dnia 28 lutego 2013 r., I ACa 613/12, LEX nr 1294695).

Przechodząc do dalszych rozważań prawnych, wskazać należy, że zgodnie z art. 535 k.c. przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę. Z zebranego materiału dowodowego jednoznacznie wynikało, iż pozwany dokonał u upadłego przedsiębiorstwa zakupu towaru w ilościach wykazanych w fakturach VAT. Faktowi temu pozwany nie zaprzeczał.

Aby rozstrzygnąć spór między stronami należy rozważyć, czy kompensaty na jakie się powołuje pozwany były dopuszczalne i skuteczne, a zatem czy doszło do umorzenia obu wierzytelności.

Na początek należy wyklarować jakie przesłanki muszą być spełnione by można uznać potrącenie za skuteczne. Materialnoprawną instytucję potrącenia regulują art. 498-499 k.c. Ś. z nią związany jest procesowy zarzut potrącenia. Skutkiem oświadczenia o potrąceniu jest to, że obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (por. § 2 art. 498 k.c.). Co istotne, skutek potrącenia następuje nie w chwili złożenia oświadczenia o potrąceniu, ale działa ex tunc. Jak wynika z treści art. 499 k.c. potrącenie dokonywane jest przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. W świetle prawa cywilnego nie wymaga się jakiegokolwiek szczególnej formy, ważne, aby użyte były słowa oddające rzeczywistą wolę np. „potrącam”, „kompensuję” itp. (por. wyrok SN z 28.10.1999 r., II CKN 551/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 89 z glosą A. Torbusa, PPH 2001, Nr 2, s. 44; wyrok SN z 22.01.2015 r., III CNP 7/14; wyrok SA w Warszawie z 13.11.2015 r., I ACa 324/15; G. Wolak, O formie oświadczenia woli o potrąceniu oraz zarzutu potrącenia, MoP 2010, Nr 23, s. 1290). W orzecznictwie zgłaszane są wątpliwości w zakresie dorozumianego (per facta concludentia) oświadczenia woli o potrąceniu (por. wyr. SA w Białymstoku z 4.03.2016 r. I ACa 1003/15, wyrok SN z 28.10.1999 r., II CKN 551/98, OSNC 2000, Nr 5, poz. 89; wyrok SA w Szczecinie z 13.10.2005 r., I ACa 324/05, OSA 2006, Nr 7, poz. 22; wyr. SN z 12.10.2007 r., V CSK 223/07).

Zarzut potrącenia w sensie materialnoprawnym oznacza uprawnienie do odmowy spełnienia świadczenia. W znaczeniu prawnoprocesowym zarzut potrącenia to twierdzenie pozwanego skierowane przeciwko powództwu o przysługującym mu prawie, o które mógłby wytoczyć swoje powództwo. Jak wynika z powyższego koniecznym elementem materialnoprawnego zarzutu potrącenia jest oświadczenie woli wierzyciela. W przypadku podniesienia przez pozwanego zarzutu prawnoprocesowego elementem koniecznym jest oświadczenie wiedzy o pewnym fakcie, tj. umorzeniu wierzytelności. W praktyce sądowej niejednokrotnie oświadczenie o potrąceniu i zarzut procesowy są ze sobą połączone w jednym oświadczeniu. Pozwany wdając się w spór podnosi prawnoprocesowy zarzut potrącenia oraz dokonuje potrącenia w sensie materialnoprawnym. Zazwyczaj tego rodzaju oświadczenie przyjmuje postać słowną charakterystyczną dla zarzutu prawnoprocesowego. Pomimo to rozważanemu oświadczeniu przypisuje się nie tylko skutek w postaci wprowadzenia do procesu określonego twierdzenia o faktach, ale również skutek materialnoprawny. Pozwany – podnosząc zarzut prawnoprocesowy – składa równocześnie oświadczenie o potrąceniu (w rozumieniu wskazanym w art. 499 k.c.), tyle tylko, że czyni to w sposób dorozumiany. Do takich sytuacji dochodzi w praktyce, gdy oświadczenie o potrąceniu nie zostało złożone przed procesem.

Z opisanym przypadkiem połączenia oświadczenia o dokonaniu potrącenia z zarzutem potrącenia wiąże się też **kwestia umocowania pełnomocnika procesowego do złożenia obu oświadczeń i przyjęcia oświadczenia o potrąceniu**. Orzecznictwo nie jest w tym względzie jednolite. Przyjmuje się, że pełnomocnik procesowy jest upoważniony do złożenia oświadczenia o potrąceniu. Oświadczenie takie natomiast, w braku szczególnego umocowania pełnomocnika strony przeciwnej do odbioru oświadczeń woli w jej imieniu, powinno zostać złożone bezpośrednio podmiotowi reprezentowanemu. Nie można bowiem z uwagi na negatywny skutek przyjęcia takiego oświadczenia uznać możliwości dorozumianego pełnomocnictwa materialnoprawnego wywodzonego z faktu udzielenia pełnomocnictwa procesowego. Odmiennie jest po drugiej stronie. Nie ulega natomiast wątpliwości, że pełnomocnicy procesowi są upoważnieni do podniesienia procesowego zarzutu potrącenia i popierania tego twierdzenia dowodami (por. M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353–626. Wyd. 2, Warszawa 2019, komentarz do art. 499 k.c. teza IV.1).

Według art. 203¹ k.p.c. podstawą zarzutu potrącenia może być tylko wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność pozwanego jest niesporna lub uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego. To podstawowe ograniczenie należy rozumieć w ten sposób, iż zasadą jest, że obie wierzytelności muszą wynikać z tego samego stosunku prawnego, czyli np. z tej samej umowy sprzedaży (zapłata ceny z jednej strony i przeciwstawne jej roszczenie odszkodowawcze z tytułu nienależytego wykonania umowy z art. 471 k.c.), o dzieło (zapłata wynagrodzenia za dzieło i przeciwstawione jej roszczenie z tytułu wad dzieła skutkujących obniżeniem wynagrodzenia), o roboty

budowlane (zapłata wynagrodzenia z jednej strony i przeciwstawne jej roszczenie z tytułu kar umownych za opóźnienie). Wyjątkiem od tej zasady jest wymóg niesporności wierzytelności lub uprawdopodobnienie wierzytelności pozwanego dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego. Przez niesporną wierzytelność pozwanego należy rozumieć wierzytelność niekwestionowaną przez powoda. O tym czy wierzytelność posiada taką cechę, a przez to czy dopuszczalny jest zarzut potrącenia w konkretnym procesie, sąd przekona się po odebraniu stanowiska powoda zawierającego odpowiedź na zgłoszony zarzut potrącenia. Brak możliwości skutecznego zarzutu potrącenia oznaczać będzie, że zarzut ten jest niedopuszczalny, co wiązać się będzie z brakiem możliwości prowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie i skutkować będzie wynikiem procesu odzwierciedlonym w wyroku. W zakresie uprawdopodobnienia wierzytelności zgłoszonej do potrącenia ustawodawca wprowadził wymóg złożenia dokumentu nie pochodzącego wyłącznie od pozwanego. Ograniczony on został do dokumentu, co oznacza, że nie można uprawdopodobnić roszczenia zgłoszonego do potrącenia za pomocą świadków. Rozumieć go należy w ten sposób, że dokumentem tym może dysponować pozwany, ale wytworzony został on przy udziale nie tylko samego pozwanego, ale pozwanego i powoda lub ewentualnie osoby trzeciej. Owo „pochodzenie” dokumentu nie oznacza w czym posiadaniu on się znajduje, lecz kto go wytworzył. Będzie to najczęściej np. potwierdzenie salda, zestawienie wzajemnych wierzytelności, uznanie długu przez powoda. Dokumentem takim nie będzie faktura Vat wystawiona i podpisana jedynie przez pozwanego. Nie jest bowiem wystarczające samo twierdzenie pozwanego lub dokument wystawiony tylko przez niego. Nie wystarczy samo oświadczenie, że sprzedany towar został wydany w stanie niekompletnym lub w mniejszej ilości niż zamówiony. Wprowadzenie wymogu uprawdopodobnienia nie oznacza, że sąd poprzestanie na takim wymogu w zakresie postępowania dowodowego zmierzającego do zbadania zasadności zarzutu potrącenia. Do uwzględnienia skutecznego zarzutu potrącenia konieczne jest udowodnienie roszczenia.

Analizowane wyjątki wskazują, że zarzut potrącenia ma być rozpatrywany w sposób sprawny nie przedłużający postępowania. W przeciwnym razie właściwą drogą jest odrębny proces, a nie przedłużanie dotychczasowego już zawisłego przed sądem sporu. Roszczenie ma być niesporne, wówczas nie wymaga przeprowadzania postępowania dowodowego, lub uprawdopodobnione dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego, co upraszcza proces dowodowy do minimum. Przez wykorzystanie instytucji uprawdopodobnienia realizowany jest nadrzędny cel nowelizacji w postaci przyspieszenia postępowania, któremu właśnie w istocie ta instytucja służy. (D., Zarzut potrącenia po nowelizacji KPC, LEX/el. 2019.)

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny -dalej k.c., reguluje przesłanki i zasady potrącenia ustawowego, natomiast na zasadach ogólnych wynikających z zasady swobody umów możliwe jest potrącenie umowne. Potrącenie ustawowe polega w zasadzie na złożeniu przez jedną ze stron oświadczenia przy zachowaniu przesłanek opisanych poniżej. Natomiast potrącenie umowne dokonuje się na podstawie umowy, gdzie przedsiębiorcy uprawnieni są do dokonywania modyfikacji wskazanych przesłanek, nawet do skorzystania z potrącenia pomimo braku którejkolwiek z przesłanek. W celu uniknięcia wątpliwości zawsze korzystniej jest dokonać potrącenia umownego, zwłaszcza w sytuacji gdy obie strony wyrażają na to zgodę.

Podstawy potrącenia ustawowego zawiera przepis art. 498 § 1 k.c. zgodnie, z którym gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Aby, więc możliwe było skorzystanie z potrącenia ustawowego konieczne jest spełnienie czterech podstawowych przesłanek zawartych w zacytowanym powyżej przepisie art. 498 § 1 k.c. Są nimi: **wzajemność wierzytelności, jednorodność świadczeń, wymagalność oraz zaskarżalność wierzytelności**. Brak choćby jednej z przesłanek powoduje, że oświadczenie o potrąceniu jest nieskuteczne.

Wierzytelności przedstawione do potrącenia z pewnością spełniają trzy z czterech wymienionych przesłanek tj. są wzajemne (pozwany jest zarówno wierzycielem jak i dłużnikiem powoda), są jednorodnej (pieniężne), zaskarżalność (nadają się do dochodzenia przed sądem lub innym organem państwowym)

Wymagalność została zdefiniowana w art. 120 § 1 k.c. i należy przez nią rozumieć, kiedy obie strony (obaj przedsiębiorcy) mogą żądać spełnienia świadczenia określonego przez wynikające z umowy zobowiązania. Dopuszczalne jest również potrącenie w sytuacji gdy tylko ten, który składa oświadczenie dysponuje wymagalną wierzytelnością, natomiast dla zaistnienia skutku w postaci umorzenia wierzytelności nie jest konieczna wymagalność wierzytelności kontrahenta. Zatem przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu należy zastanowić się nad tym, czy wierzytelność, która będzie przedstawiana do potrącenia jest już wymagalna. Zawsze z ostrożności można, przed złożeniem oświadczenia o potrąceniu, wezwać kontrahenta do natychmiastowej zapłaty, o ile wymagalność nie została zastrzeżona szczególnymi postanowieniami umownymi.

Tak jak już uprzednio wspomniano potrącenia między stronami (również tymi, które posiadają status przedsiębiorców) może być dokonane w umowie lub na podstawie jednostronnego oświadczenia składanego przez potrącającego. Oświadczenia ma charakter oświadczenia woli i jest skuteczne gdy doszło do kontrahenta w taki sposób aby mógł zapoznać się z jego treścią.

Pozwany podniósł zarzut nieistnienia roszczenia z uwagi na jego wygaśnięcie przez częściowo zapłatę i częściowo potrącenie. Na dowód swoich twierdzeń przedłożył potwierdzenia przelewów wraz z fakturami wystawionymi przez upadłe przedsiębiorstwo oraz fakturami wystawionymi przez pozwanego tytułem świadczonych przez niego usług na rzecz strony powodowej. Podstawą zarzutu potrącenia były wierzytelności pozwanego nie wywodzące się z tego samego stosunku prawnego co wierzytelności dochodzone przez powoda, jednakże powód nie kwestionował roszczenia pozwanego w tym zakresie w związku z czym Sąd uznał je za niesporne. Zarzut potrącenia był więc dopuszczalny. W dalszej kolejności należy więc zbadać, czy oświadczenie o potrąceniu dokonane przed procesem było skuteczne.

Dla porządku zaznaczyć należy, że pozwany prócz faktur dokumentujących jego wierzytelności, przedłożył także tzw. „porozumienie handlowe” dotyczące faktur nr (...) na kwotę 354,24 zł i nr (...) na kwotę 307,50 zł. W porozumieniach tych widnieje zapis, że formą rozliczenia będzie „kompensata”. Brak jest przy tym dodatkowych zapisów dotyczących warunków na jakich owa kompensata miała zostać dokonana, a więc należy przy skuteczności potrącenia mieć na uwadze przepisy ustawowe.

Abstrahując od sposobu zakomunikowania przez pozwanego o dokonaniu potrącenia (które co do niektórych wierzytelności może być wątpliwe) należy zwrócić uwagę na to, że wierzytelność wynikająca z faktury nr (...) (na kwotę 354,24 zł, z terminem płatności do dnia 8 sierpnia 2018 r.) została przedstawiona do potrącenia w dniu 8 sierpnia 2018 r. (data wykonania przelewu) tj. przed dniem wymagalności roszczenia. Podobnie z wierzytelnością wynikającą z faktury (...) (na kwotę 738 zł, termin płatności do dnia 21 czerwca 2019 r.; przedstawiona do potrącenia w dniu 1 czerwca 2019 r.) oraz z faktury (...) (na kwotę 369 zł, termin płatności do dnia 17 sierpnia 2019 r., przedstawiona do potrącenia w dniu 16 sierpnia 2019 r.). Ponadto warto zauważyć, że powód nie przedstawia dowodu doręczenia powodowi faktur nr (...). Jedyna wierzytelność przedstawiona do potrącenia wynikająca z faktury nr (...) została przedstawiona do potrącenia po upływie terminu zapłaty, w związku z czym była wymagalna. Mając na uwadze, że wierzytelność ta powstała w drodze porozumienia handlowego (przedłożone przez pozwanego – k. 74v.), w którym strony umówiły się że sposobem płatności będzie kompensata, dokonanie potrącenia w ten sposób, że pozwany w tytule przelewu wykonanego w dniu 19 maja 2019 r. wpisał numery faktur których zapłaty dokonuje a także numer faktury wystawionej przez niego upadłemu przedsiębiorstwu, można uznać, że oświadczenie o potrąceniu zostało dokonane w sposób prawidłowy. Strona powodowa mogła bowiem z tytułu przelewu wywnioskować czego dotyczy zapłata. Przelew z dnia 19 maja 2019 r. wykonany na kwotę 19.770,37 zł uwzględniał zapłatę między innymi za fakturę nr (...) wystawioną przez przedsiębiorstwo na kwotę 548,78 zł oraz skompensowanie wierzytelności strony powodowej z wierzytelnością pozwanego wynikającą z faktury nr (...) na kwotę 307,50 zł. Mając na uwadze kwotę przelewu oraz kompensatę, należało więc uznać, że pozwany uiścił należność wynikającą z faktury nr (...). Co do zarzutu powoda, jakoby nie otrzymał tejże faktury, był on chybiony. Faktura została podpisana przez osobę upoważnioną (k. 74). Powód, otrzymał więc fakturę i winien był zaksięgować kwotę z niej wynikającą w odpowiedniej ewidencji. Odpowiedzialność za to zaniechanie spoczywa na nim.

Uznając, że potrącenie w zakresie faktur nr (...) nie było skuteczne, warto rozstrzygnąć, czy dokonane przelewy w dniu 8 sierpnia 2018 r., 1 czerwca 2019 r., oraz 16 sierpnia 2019 r. pozwalały na uznanie, że dochodzone roszczenie przez powoda wynikające z faktur odpowiednio nr (...), (...), (...) pozwoliły na uiszczenie tychże faktur w całości. W tym zakresie niebagatelne znaczenie ma art. 451 k.c. Co do zasady, decyzja w kwestii zarachowania należy do dłużnika, bo to jego interes chroniony jest przede wszystkim komentowanym uregulowaniem. Może on wskazać, które zobowiązanie wykonuje lub wykona. Wierzyciel nie może sprzeciwić się woli dłużnika (por. np. wyr. SA w Warszawie z 17.11.2015 r., I ACa 333/15, L.). W przeciwnym razie popadnie w zwłokę. Jednakże w ramach zobowiązania (długu) wskazanego przez dłużnika wierzyciel jest uprawniony do zarachowania, wbrew woli dłużnika, w pierwszej kolejności – w takim zakresie, w jakim pozwala na to spełnione przez dłużnika świadczenie – całości lub części wymagalnych należności ubocznych, np. odsetek za opóźnienie. Dłużnik może zatem wskazać, na który dług zalicza świadczenie, ale to wierzyciel decyduje, czy w ramach tego długu chce zaliczyć wpłatę na należności uboczne.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do dochodzonego roszczenia wynikającego z faktury nr (...) należy zaznaczyć przede wszystkim, że pozwany w tytule przelewu nie podał numeru tej faktury. Oceniając jednak sytuację, trzeba mieć na uwadze korespondencję mailową, której nadawcą był pełnomocnik powoda. W dniu 1 kwietnia 2020 roku połączył on fakt wykonania przelewu z sierpnia 2018 r. z fakturą nr (...). Tym samym należałoby uznać, że powód miał świadomość, iż zapłata wykonana przelewem miała na celu uregulowanie także należności wynikającej z tejże faktury. Co więcej, dokonując rachunku matematycznego, kwota 16.526,62 zł nie wyczerpuje sumy kwot wynikających z faktur podanych w tytule przelewu oraz kwoty wynikającej z potrącenia (faktura nr (...) na kwotę 354,24 zł). Naddatek natomiast wynosi dokładnie taką kwotę na jaką opiewa faktura nr (...) tj. 6.208,13 zł. SN wskazał, że w przypadku spełnienia świadczenia odpowiadającego wysokością jednemu z dwóch świadczeń głównych można domniemywać – wobec braku innych okoliczności – że zamiarem dłużnika było zaspokojenie tego długu, który wysokością odpowiada spełnionemu świadczeniu (zob. też F. Zoll, w: System PrPryw, t. 6, 2018, s. 1101). Również w przypadku, gdy wysokość spełnionego przez dłużnika świadczenia odpowiada wysokością sumie świadczeń głównych wynikających z różnych tytułów można domniemywać wolę dłużnika spełnienia tych świadczeń, a nie tylko jednego z nich wraz z należnościami ubocznymi. Jeżeli składający **oświadczenie o potrąceniu** ma kilka długów, może, ale nie jest obowiązany, wskazać, który z nich chce spłacić w wyniku potrącenia. Mając na uwadze, że potrącenie w tym przypadku było nieskuteczne należność powoda wynikająca z faktur nr (...) zostały zaspokojone w całości, jednak należność wynikająca z faktury, której numeru pozwany nie podał w tytule przelewu została zaspokojona jedynie w części. Pierwszeństwo zapłaty należy bowiem przypisać tym fakturom które wyraźnie zostały wskazane przez dłużnika. Z uwagi, więc na art. 451 § 1 k.c. przy rozliczaniu tego przelewu należy mieć na uwadze najpierw oświadczenie dłużnika tj. iż chce dokonać zapłaty za faktury nr (...) na łączną kwotę 10.672,73 zł. Faktura nr (...) opiewa na kwotę 6.208,13 zł. Mając na uwadze kwotę przelewu (16.526,62 zł) została ona opłacona do kwoty 5.853,89 zł, a więc roszczenie powoda obejmujące należności z tej faktury wynoszące 36,43 zł należy uznać za zasadne.

Przechodząc do roszczenia wynikającego z faktury nr (...) należy dokonać analogicznego rachunku matematycznego. Przelew mający na celu zapłatę należności został wykonany przez pozwanego w dniu 1 czerwca 2019 r. na kwotę łącznie 2.702,83 zł i obejmował wolę zapłaty dwóch faktur: nr (...) na kwotę 2.646,76 zł (wymagalna w dniu 20 czerwca 2019 r.) i nr (...) na kwotę 794,07 zł (wymagalność w dniu 20 czerwca 2019 r.). Obie faktury były wymagalne w tym samym dniu. Ze względu na brak oświadczenia wierzyciela w zakresie zaliczenia zapłaty na poczet któregoś z długów oraz z uwagi na to, że pozwany wyraził wolę zapłaty faktury (...) w pierwszej kolejności należy uznać, że dokonując przelewu zaspokoił powoda w tym zakresie w całości.

Co do roszczenia wynikającego z faktury nr (...) należy odwołać się do przelewu pozwanego z dnia 16 sierpnia 2019 r. na kwotę 4.700,45 zł. W jego tytule wpisano wolę uiszczenia faktur nr kolejno: (...) (stanowiącej korektę faktury nr (...) obniżającej ją o kwotę 60,76 zł, a więc tak naprawdę stanowiąca wierzytelność pozwanego, której powód nie kwestionował, tym bardziej że faktura pochodzi od upadłego przedsiębiorstwa), (...) (na kwotę 2.455,22 zł, termin wymagalności 29 sierpnia 2019 r.), (...) (na kwotę 2.674,99 zł, termin wymagalności 29 sierpnia 2019 r.). Mając więc na uwadze art. 451 § 1 k.c. i kolejność wskazanych przez dłużnika wierzytelności, które chce zaspokoić należało uznać, że wierzytelność powoda wynikająca z faktury nr (...) wygasła wskutek zapłaty.

Wobec powyższego, Sąd uwzględnił powództwo tylko w części dotyczącej faktury nr (...) do kwoty wynikającej z żądania i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 36,43 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 16 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty, o czym orzeczono w punkcie I sentencji wyroku na podstawie art. 535 k.c. w zw. z art. 7 ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 935 z późn. zm.). O odsetkach Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu na podstawie art. 7 ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych z dnia 8 marca 2013 roku - od dnia następnego po terminie płatności określonym na fakturze. Co do pozostałej części roszczenia Sąd powództwo oddalił z uwagi na jego wygaśnięcie, jak w punkcie drugim sentencji wyroku.

O kosztach sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. Kwota w jakiej wygrał powód była na tyle nieznaczna w stosunku do całości żądania (3,40 %), iż sąd włożył obowiązek pokrycia całości kosztów na powoda. Na należne powodowi od pozwanego koszty złożyły się opłata sądowa od pozwu (100 zł) i koszty zastępstwa procesowego według stawki minimalnej na podstawie § 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265). wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w kontrolce uzasadnień,
2. odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem doręczyć peł. powoda
3. przedłożyć z wpływem lub za 21 dni.

T., 18.02.2021 r.

Sędzia Stella Czołgowska